

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКИ СИОН

Год. VIII.

Број 21.

НЕДЕЉНИ ЛМСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 24. маја 1898.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његово Високопреосвештенство господин епископ Будимски *Лукијан Богдановић*, овлаштен од Његове Светости Архиепископа Карловачког, Митрополита и Патријарха српскога, преузвишенога господина *Георгија Бранковића*, благоизволео је на Спасов дан ове године у Темишварској саборној цркви произвести за прото-синђела конзисторијалног бележника Будимске епархије синђела *Георгија Марјановића*.

Извештај

о исходу деобних парница Срба и Романа у помешаним општинама темишварске епархије, поднешен епарх. скупштини држаној дана 15. (27.) апр. и сл. дан г. 1898

Славна епархијска скупиштина! Пошто је мени вођење такзованих хијераријско-деобни парница Срба и Романа у помешаним општинама ове епархије од стране наше хијерархије, епархије и дотични српски црквени општина поверено, а наиме пошто сам у горњу сврху од управе наше епархије пуномоћ добио, то за дужност своју сматрам, да о исходу речени парница славној Епарх. скупштини — која о свима имаовним пословима наши цркв. општина надзор води, — поднесем следећи

Извештај.

Пре свега ћу да истакнем оне историчне чињенице, које су овим деобним парницама предходиле :

Као што је познато године 1690-те било је последње и најзнатније пресељење Срба у ове крајеве под водством патријарха Арсенија Чарнојевића. Срби дођоше амо, позвани од цара Леополда I. да здружени са аустријском војском оружјем у руци очисте ову земљу од Турака, те одговоривши овом позиву, добију за своје оружјем стечене заслуге повластице (привилегије) са којима им беше обезбеђена слобода вероисповести и право на слободан народни развитак. На основу ови привилегија заснована је у овостраним пределима од цариградске самостална хијерархија, а под њеним закриљем заснована су црквена и манастирска добра која ће као материјално средство за развиће српске цркве и вероисповести послужити, а наиме упливу српске хијерархије и оружјем стеченим заслугама српског народа има се захвалити, да су при уређењу урбарјалног поседа такзованим *urbarium banaticum*-ом засноване слободне сесије, које су опредељене на то, да послуже за издржавање и дотацију православног свештенства.

Кад је српска хијерархија у овим крајевима већ заснована била, догодило се године 1698-ме то, да је *Атанасије романски митрополит* са свима владикама и свештенством као и већим делом романског народа на унију прешао, услед чега је један део романског народа, који је својој православној вери веран био, остао без црквене поглавице и без свештеника. Тада је српска хијерархија да би још умножила број православних душа, јер у оно доба се груписао свет по вери а не народности, — примила под своје закриље онај део романа, који не хтеде на унију прећи, него остаде веран својој прадедовској вери. — Неки део романа настани се у српска села и Срби им из великодушности допустише да као једноверна браћа могу употребљавати од Срба сазидану цркву и школу. Шта више када су нашим епископима почели претити да ће и они на унију прећи, допуштено им је да могу у српској цркви чрез свог свештеника литургију и друге црквене обреде на романском језику обављати. Срби нису ни помишљали на то, да ће их њихова великодушност скупо стати и да ће из заједничке употребе цркве и школе проистећи имаовна заједница, а у свези с тим право на деобу црквено-школског иметка.

У таквој имовној заједници затекла је Србе и Романи највиша царска резолуција од год. 1864. којом се заснива самостална романска митрополија са седиштем у Сибињу. Романи користећи се овом највишом резолуцијом, која је после IX. законским чланком од год. 1868. узакоњена, потегну потраживати да се Романи у оним помешаним општинама, где са Србима у заједници живе, од наше хијерархије одцпе и сибињској романској митрополији прикључе, уједно да се и црквено-школско имање у тим општинама подели. — Шта више они потраживаше и то, да се српски народни фонд подели и да им се неки манастири у Банату уступе.

Услед овога од стране Романа стављеног потраживања, изаслали су српски и романски сабори своје делегације које ће испитати правну природу стављених потраживања и установити начин како да се хијерархијска и имовна деоба ванпарничним путем по изаслатим мешовитим делегационим комисијама спроведе. Чланови српске делегације одушевљени идеом народносне солидарности, признадоше у начелу

имаовну заједницу а тиме и право Романа на деобу црквено-школског иметка у помешаним општинама, исплатише им из народног фонда 300.000 фор. а у погледу поделе имања у помешаним општинама склопише обе делегације у Ср. Карловцима г. 1881. једну нагодбу, у којој између осталог начелно изречено, да цркву има задржати она страна која је по броју душа у већини, а црквено-школско имање, ако се својина једне или друге стране документално доказати не би могла, има се поделити сарамерно према броју душа.

Услед оваке нагоде био је положај Срба у потегнутим парницама врло тежак. Исправак из старијег доба, наиме из доба заснивања црквеног имања — којим би се доказати могло искључиво право на својину српске стране, ни у једној помешаној општини није било, дакле морала се спровести подела црквеног имања по смислу одредбе нагоде сарамерно према броју душа. Где год је на том основу измира спроведена, Срби су свугди, премда су у мањини, знатно украћени били. К томе је пришла и та незгода, да је суд у кнешкој парници црквено-школско добро по смислу склопљене нагоде према броју душа поделио.

У оваком тешком положају примио сам ја вођење деобних парница у помешаним општинама епархије темишварске: Вел. Сентмиклуш, Саравола, Фенлак, и епархије вршачке: Велика Маргита и Делиблато. Романска хијерархија подигла је именом православног Романа у реченим општинама деобне парнице пред будимпештанским краљ. судбеним столом, као од Његовог Величанства краља нашег делегираном судском власти, и искала је да се црквено-школско имање у реченим општинама сарамерно према броју душа подели, црква Романима досуди, а Срби да су дужни задовољити се оним делом имања, који им према броју српски душа припада.

Тако су: у деобној парници *Вел. Сентмиклушкој* искали да од имања, које је на 60.000 фор. процењено, Срби добију $\frac{3}{10}$ -а Романи $\frac{7}{10}$ -на. — Романи да добију цркву а Србе да са једном багателом исплате.

У деобној парници *Сараволске* општине искали су Романи да од имања које је на 40.200 фор. процењено Срби добију $\frac{1}{3}$ -а Романима $\frac{2}{3}$ -не. Према тој жељи Романа добили би Срби у име откупа за цркву и остало цркве-

имаће 7000 фор. но морали би откупити од Романа половину школе са 4000 фор. Романима за то што су њихов део школе кроз 31 годину дана уживали, у име измаклих прихода 3100 фор. и најзад од активних потраживања 1000 фор свега дакле 8100 фор. платити. те према томе не само да не би Срби од цркв. школ. имања ништа добили, него би имали Романима још 1100 фор. да плаћају. По томе браћа (?) Романи нису хтели ни више ни мање, него да лише Србе свог црквеног имања, па да их у просијаке отерају. Но баш овде су Романи, као што ћу доле исказати најгоре прошли.

У деобној парници општине *Фенлачке* искали су Романи да се цело имање које је на 30.000 ф. процењено подели тако да Срби добију $\frac{1}{3}$ -ну Романи $\frac{2}{3}$ -не имања. Романима да припадне цркву, а Срби да се са неком маленкости задовоље.

Ја сам у обрани својој истакао следећа начела о којима у пређашњим парницама није расправљено, а то су:

1. Да карловачка погодба од год. 1871. која нормира *modes procedendi* при поступку за измиру, не може имати важности *contra facta iudicis*, јер у парници решава судија по начелима правде и по наредбама закона на основу приказани даказа. Према томе:

2. Неможе као основ и мерило за поделу имања служити број душа у опште, а данашњи број напосе, јер на заснивање и подизање црквеног имања утицали су наши предци не по душама, него по имању, пошто се предпостављати мора, да је богат, ма две душе имао, више приложио на подизање црквеног имања, него сиром, ма он и 10 душа имао.

3. Да се у најгорем случају има црквено-школско добро из разлога тога, што из оног доба када је црква зидана и црквено-школско имање засновано, нема веродостојни доказа о томе, у коме су тада бројном или имаовном саразмеру Срби и Романи стајали, на основу паритета без обзира на број душа на једнаке делове поделити.

4. Да се при пресуђивању тога питања, коме да се досуди црква и школа не може узети за основ број душа, него да имаде као мерило да послужи она околност, да ли је црквено-школско добро по пореклу српско или романско? Ова околност има се на основу при-

казани података стручњачки испитати. — Ова од мене постављена начела примио је суд и одредио је на горепоменуते околности доказни поступак.

У току овог доказног поступка преслушани су од обе стране призивани сведоци и постављени стручњаци, а наиме од стране суда буде за стручњака изаслан др. Кун римокатолички свештеник — а од странака буду одређени Петар Агрима српски и Светозар Петровић романски свештеник великосент-миклушки. Ови стручњаци испитивали су на лицу места пуних 8 дана тачно и савесно, на основу поднешени података (стари матрикула, домовни протокола, стари имаовни и порезни исказа и т. д.) све оне околности из којих би се константовати могло, у ком су имаовном и бројном саразмеру стајали Срби и Романи у оно доба, када је црквено-школско имање засновано и константовали су:

Да су у старијем добу а наиме крајем прошлога и у почетку овога столећа Срби Романима како бројно тако и имовно надмашивали.

Да су Срби како у старије тако и у новије доба много више на црквене цели прилагали него Романи.

Да се православна црква и школа у Великом Сентмиклушу и Сараволи од вајкада називала „*Raiczische Kirche*“ „*Raiczische Schule*“ — и најзад.

Да су православна црква и школа у Вел. Сентмиклушу и Сараволи у средини српског становништва сазидане и на основу овако константовани околности изrekli су стручњаци своје мњење: *да је црквено-школско добро у реченим општинама по пореклу своје српско*. Романски стручњак Светозар Петровић дао је своје одељено мњење, у коме је између осталог истакао, да је тешко из старијег доба одредити, ко је био Србин, а ко Роман, јер познато је, да је било а и да сада имаде (ту је свагда себе као пример истицао) Романа са чисто српским, — а Срба са чисто романским именом; — но суд није ово одељено мњење узео у призрење, јер је већина стручњака горенаведено начело усвојила.

За дужност сматрам овде истаћи, да су при прикупљању оних података, из којих се константовати могло, да је црквено-општинско добро, по пореклу српско, особити заслуга стекли г. г. Јоца Мартиновић заслужни председник

вел. Сентмиклушке српске црквене општине, Петар Аргима, администратор ово општинске српске парохије, Стеван Нађвински, срп. нар. учитељ Великосент-Миклушки и Влада Бујић, срп. народни учитељ Сараволски. Особиту хвалу заслужује часни господин Петар Аргима, који је као стручњак својим неуморним радом и заузимањем знао и умео све околности које у корист Срба говоре тако лепо истаћи, да је судски стручњак уверење стекао, да је црквено-школско добро у поменутиим општинама по пореклу српско — те се његову, Агримину — мишљењу приклонио.

Према оваком стручњачком мњењу знао сам напред да ће црква, у Вел. Сентмиклушу и Сараволи Србима бити досуђена и да ће Срби имати Романи да исплате, те сам према томе при процени цркве у корист српске стране поступао.

Чему сам се с првом и поуздањем на правду надао, то је и наступило. Цркве у Вел. Сентмиклушу и у Сараволу, буду Србима — ма да се исти према Романима у знатној мањини налазе, досуђене с тим да Великосент-миклушани имају на цркву 15.415 ф. 61¹/₂ новч. а Сараволци за цркву и школу само 6735 ф. 38 новч. Романима да исплате.

Оваким пресудама постигнут је неки материјалан, а поред тога за Српство тако велики моралан добитак, да се исти не да оценити. Материјалан је добитак у толико, што су Срби сарамерно за јефтине новце задобили своју прадедовску цркву, а моралан добитак лежи у томе, што је задобивањем цркве одржан српски живаљ у реченим општинама и оспособљен за борбу против романске навале, јер да су Срби цркву изгубили, они би клонули духом, морали би се повући у какав закутак и са оно мало новаца што би им Романи исплатили по дужности и наредби своје више духовне власти себи малу црквицу сазидати, која би им, ма да су је они дали зидати, за њи страна била и они ју делимице не би похађали, већим делом пак вукло би их срце својој прадедовској цркви, где се романски служи, те би се временом и они у овој цркви пороманили. *Једном речи изгубивши своју прадедовску цркву, изгубили би и народност своју, која је као што смо сви уверени са црквом тесно скопчана.*

Овако пак задобивањем своје прадедовске

цркве, Срби су у реченим општинама поставили чврст бедем против сваког страног нападаја, — створена је за Србе таква чврста стена, о којој ће се вали романске навале разбити, и одбити моћи.

У *Фенлаку* није црква Србима досуђена и то с тога, што овде није било података и доказа да је црквено-школско добро по пореклу српско, и што Срби Фенлачани и сами нису желели да им се црква досуди, него су захтевали да Романи њих исплате, а они ће пошто су имућнији од Романа, себи нову и лепшу цркву сазидати. По пресуди имају Романи Србима у име одкупа за цркву и црквене утвари 10613 ф. 98 новч. да плате.

У току речених парница чинили су нам Романи велике неприлике. Тако се беху осилили, да год 1895-те у Великом Сентмиклушу о светом Стевану нададоше пароху српском Петру Аргими о јутрењу српски служити, него га насилно истераше из олтара. Због овог насиља и узнемиравања богослужења учинио сам код кривичног суда пријаву и буду главне вође ове побуне на затвор осуђени. Осим тога Романи у том уверењу, или боље рећи блудни, да је црква њихова, олимали су при богослужењу од Срба поједина јектенија и стихире, тако да је одношај са њима већ несносним и по српско становништво опасним постао.

И у току саме парнице чинили су нам Романи неприлике тиме, што су на некретнине, што их је првостепени суд њима досудио, секвестар искали, који је од прво-степеног суда и одређен, но услед мога рекурса буду од кр. табле са молбом на секвестар одбијени и спроведени секвестар подигнут.

Најзад подигли су Романи у деобној парници велико Сентмиклушкој допуњујућу тужбу, где су искали да им наш епархијски фонд накнади измакле приходе оних залишних сесија мешовитих општина, које је овај за време парнице а и пре тога уживао — Првостепени суд доиста досуди Романима у име измаклих прихода близу 7000 ф. — но услед моје апелате одбије краљ. табла Романи са овим њиховим потраживањем и то са разлога тога, што тужиоци тек онда постају прави власници и уживаоци дотичних залишних сесија, када пресуда — којом су им исте сесије досуђене, правоћном постане и што се све дотле епарх. фонд има сматрати за bona fide possessor-а, те

с тога не мора приходе дотични залишни сесија накнадити.

Са оваким успехом одклоњена је од нашег епарх. фонда штета, коју му Романи нанети хтедоше.

Из овде наведени околности може славна скупштина увидити, да Романи нису нама онака браћа као што нам се на политичком пољу приказиваше. Баш на против они нам се у току деобни парница приказаше као најжешћи противници и непријатељи наши, који нам хтедоше цркве отети и тиме опстанак српског живља у помешаним општинама уништити, или бар немогућим учинити. — Но овоме хвала Богу и вечитој правди, коју у нашој домовини и код њени судова заштићену налазимо, нису успели.

А сада ћу славној скупштини да саопштим садржину у деобним парницама помешаних општина Вел. Сентмиклушу, Саравола и Фенлак, донешени пресуда, из којих ће се подробно уверити моћи, какови је успех постигнут и са каквим имањем речене општине сада, после спроведене деобе, располажу а наиме:

I. У хијерархијско-деобној парници Срба и Романа великосентмиклушких достављена ми је од стране кр. Курије дана 10. јануара 1896. год. под бр. 9161/895. донешена пресуда, којом се речена деобна парница коначно решава.

Према овом највишем решењу добијају Срби великосентмиклушки и односно срп. прав. цркв. општина Вел. сентмиклушка следеће имање:

1. Цркву налазећу се у грунтовници бр. 1161. А I парцелни број 2264—2266 заједно са портом и са земљиштем старе школе у целини и у вредности од 28689 ф. 57 новч.

2. Све црквене утвари изузимајући романске књиге у вредности од 2141 ф. 66 новч

3. У грунтовници бр. 1860. А I под бр. 1368. налазећу се црквену кућу у целини у вредности 6500 фор.

4. У грунтовници бр. 1161. налазећи се $\frac{3}{4}$ урбарисалке сесије *половину* у вредности 1938 ф. 50 новч.

5. у гр. бр. 1584 налазеће се 1 целе пароксијске сесије *половину* у вредности 2797 ф.

6. у гр. бр. 1585 налазеће се 1 целе пароксијске сесије *половину* у вредности 2797 ф.

7. у гр. бр. 1586. налазеће се 1 целе парох. сесије *половину* у вредности 2777·50.

8. у гр. бр. 1587. налазеће се једне целе и једне половине пароксијских сесија *половину* у вредности 4073 ф. 50 нов.

9. у гр. бр. 1594 налазеће се 1 целе пароксијске сесије *половину* у вредности 2720 форината.

10. у гр. бр. 1745 налазећег се земљишта *половину* у вредности 150 фор.

11. у гр. бр. 1589. налазећег се гробља *половину* у вредности 251 фор.

12. у гр. бр. 1498. налазећег се гробља *половину* у вредности од 280 фор.

13. у грунт. бр. 234 налазећег се гробља *половина оне полугине*, која је од истог до сада заједничкој цркв. општини припадала у вредности 314 ф. свега дакле у вредности од 55.429 фор. 73 нов.

Српска црквена општина у Вел.-Сентмиклушу плаћа романској цркв. општини Вел.-Сентмиклушкој у име одкупа и то:

а) за цркву и цркв. утвари 15.415 ф. 61 $\frac{1}{2}$ н.

б) за црквену кућу 3.250 ф — н.

свега: 18.665 ф. 61 $\frac{1}{2}$ н.

у пет једнаким годишњим ратама и то:

10-ог јануара 1897. год.	3733 ф. 12 н.
10-ог јануара 1898. „	3733 ф. 12 н.
10-ог јануара 1899. „	3733 ф. 12 н.
10-ог јануара 1900. „	3733 ф. 12 н.
10-ог јануара 1901. „	3733 ф. 13 н.

Романи имају право од јануара 1896. рачунајући кроз пет година дана и односно све донде, док се горња одкупна свота њима не исплати, цркву по садањем обичају употребљавати.

Срби нису дужни на онај део рата, који на цркву и црквене утвари спадају 5% интереса све донде плаћати, док цркву и Романи употребљавају — од дана пак када Романи цркву напусте, плаћају Срби и на своту горе под а) наведену 5% интереса.

На одкупну своту односећу се на црквену кућу плаћају Срби 5% интереса од оног дана, када у искључиви посед реченог здања ступе.

Све црквене матрикуле остају поседу срп. свештеника с тим додатком, да романском свештенику стоји у праву, за своје верне нужне извадке вадити.

Романи се коначно одбијају са потраживањем које су на основу одузете хасне подигли и које је њима првостепено до конца

год. 1891. са 4264 фор., а од год. 1892/3. почевши са 950 фор. годишње досуђено било.

Одобрено је разноположење другостепене пресуде, да се у име верозаконског приноса и саборски трошкова првостепено досуђени и на терет Романа спадајући 2721 фор. 56¹/₂ нов. могу се само административним путем тражити и утеривати.

Потврђено је расположење прво и другостепене пресуде, по коме је јерархијски фонд са својим потраживањем, да се залишне сесије њему досуде, одбијен. Према томе дакле остају све, дакле и залишне сесије, као својина срп. и романске црквене општине велико сентмиклушке и деле се између ове две општине на равне две половине. По себи се разуме да ове сесије и односно српској црквеној општини припадајућа половина има по својој опредељењу да служи пре свега на дотацију и издржавање месног свештеника и евентуално на издржавање капелана, протопрезвитерског намесника ако би такви у Вел. Сентмиклушу постојао.

Најзад одобрено је расположење прво степене пресуде по коме су парнички трошкови међусобно подигнути.

II. У деобној парници Срба и Романа општине Сараволске. У хијерархијско-деобној парници Срба и Романа сараволских достављена им је од стране кр. Курије дана 3. (15.) априла 1896. године под бр. 1147/ех. 1896. донешена пресуда, којом се речена деобна парница коначно решава.

Према овом највишем решењу добијају Срби Сараволски и односно српска православна црквена општина сараволска следеће имање:

1. цркву налазећу се подgruntовним бројем 778. општине сараволске парц. бр. А I. 1710. заједно са портом у целини и у вредности од 9391 ф. 11 н. Даље, осим Романских цркв. књига, све црквене утвари у вредности од 921 ф. 05 н.

2. у gruntовници бр. 777. парц. бр. 5910 налазећих се 3 ланца земље *половину* т. ј. 1¹/₂ ланац у вредности од 164 фор.

3. у gruntовници бр. 861. под парц. бр. 3196 и 4707. налазеће се парохијске сесије *половину* т. ј. 16 ланаца у вредности од 1832 фор. 50 новч.

4. у grunt. бр. 863. под парц. бр. 3198 и 4709. налазеће се парохијске сесије *поло-*

вину т. ј. 16 ланаца у вредности од 1228 фор. 50 новч.

5. у gruntовници бр. 861 парц. бр. 3197 и 4707 налазеће се парохијске сесије *половину* у вредности од 950 фор.

6. у gruntовници бр. 778. парц. бр. 1238, 2809 и 2018. налазећих се 3 гробља *половину* уз одржање неразделиме заједничке имовине.

7. у gruntовници бр. 777 парц. бр. (1708 до 1709) налазећу се кућу, школу са авлијом и баштом, у целини али из заједничког имања у колико је другостепена пресуда изрекла, да и ова непокорност потпада деоби.

У име откупнине за цркву и покретнине њене као и за школско здање које Срби у целини добијају, има Сараволска срп. пр. црквена општина сараволској романској цркв. општини, по другој степеној пресуди 6735 ф. 38 новч. и то за цркву и црквене утвари 5156 ф. 08. новч., а за половину српској страни досуђеног школског здања налазећег се у gruntовници 777. кућевни бр. 253, откупнину у износу од 1579 ф. 30 нов. да плати, и то за 5 година у годишњим једнаким оброцима. Ови оброци су на следећи начин платежни.

30. априла 1897. год	1347 ф. 07 н.
30. априла 1898. „	1347 ф. 07 н.
30. априла 1899. „	1347 ф. 07 н.
30. априла 1900. „	1347 ф. 08 н.
30. априла 1901 „	1347 ф. 08 н.

свега: 6735 ф. 37 н.

На ову одкупнину не морају Срби камате плаћати.

Романи имају право цркву и црквене утвари од 15. априла 1896. год. рачунајући кроз пет година дана и односно све донде, док се горња одкупна свота њима не исплати, на тај начин употребљавати, као што то Х. тачка погодбе романске и српске делегације опредељују; т. ј. да се богослужење једне недеље искључиво на словенском језику, а друге недеље опет на романском језику обавља. Друге специјалне функције врше се на језику оне странке, којој се чине.

Романи имају право њима досуђену одкупну своту, на све непокретности српске цркв. општине gruntовно укњижити дати.

Што се тиче црквених утвари, Срби имају Романима романско евангелије и 33 романских

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

привених књига издати, а остале утвари остају искључива имаовина Срба; с тога се по себи разуме да су Романи дужни за употребу црквених утвари при функцијама ван цркве по досадањем обичају дотичну пристојбу у српску црквену благајну плаћати. — Једном речи сви приходи црквени припадају српској благајни, јер су црква и њене утвари у смислу пресуде српска искључива својина.

Матрикуле остају код српског свештеника, али романски свештеник има право исте у стварима, које се Романа тичу, свагда слободно употребљавати и изватке водити.

По куријалној пресуди потврђује се оно расположење другостепене пресуде, по коме се Срби са тражбином гледе сидоксије и конвенције одбијају.

Најзад потврђено је расположење доњих судова, по којима су парнички трошкови међусобно подигнути.

III. У деобној парници Срба и Романа општине *Фенлачке*, донела је кр. курија дана 12. марта 1896. год. под бр. 8682/ех 1895. мериторну пресуду, чиме је деобна парница ове општине коначно решена.

По смислу сада горенапоменуте пресуде стоји сада ствар овако:

Сво црквено добро дели се на две равне половине; једну добијају Срби а другу Романи.

Црква налазећа се у Фенлаку под гр. бр. 211. заједно са цркв. земљиштем досуђена је Романима и дужна је српска страна исту цркву Романима за 15 дана под теретом оврхе уступити, но с тим додатком, да су Срби власни како цркву, тако и утвари по досадањем обичају, од дана када је куријална пресуда донешена рачунајући, кроз 5 година дана, а ако Романи својој обвези у погледу плаћања откупа за речених 5 година одговорили не би, све донде докле откуп потпуно не исплате употребљавати.

Романска црквена општина дужна је срп. црквеној општини у име откупа за уступљену цркву и црквене утвари као и парох. дома, који је на 518 ф. 21¹/₂ н. процењен, 10.613 ф. 98 новч. у 5 годишњим једнаким ратама под теретом оврхе платити, те према томе срп. цркв. општина *Фенлачка* добија:

дана 27. марта 1897. г. 2122 ф. 79³/₅ н.
дана 27. марта 1898. г. 2122 ф. 79³/₅ н.
дана 27. марта 1899. г. 2122 ф. 79³/₅ н.

дана 27. марта 1900. г. 2122 ф. 79³/₅ н.
дана 27. марта 1901. г. 2122 ф. 79³/₅ н.
по римском календару.

Остале непокретности а на име три парох. сесије деле се на две равне половине и дужна је српска страна ове непокретности до половине романској страни у заједнички посед и уживање уступити.

Потраживање јерарх. фонда, да се залишна парох. сесија истоме досуди, одбијено је коначно из разлога тога, што су парох. сесије на издржавање местног свештенства засноване и што се односна наредба превишњег кр. рескрипта I. одељак 24. §. не може однашати на помешане општине, у којима је црквено добро заједничка својина Срба и Романа дотичне општине.

Потраживање народног фонда, да се односни део саборских трошкова и верозаконских приноса према Романима досуди такођер је одбијено и народни фонд упућен, да ово своје потраживање административним путем инкасује.

Од црквених књига, које се у цркви налазе, добијају Романи романске (17 комада) а Срби српске (31 комад).

Матрикуле остају у поседу романског свештеника зато, што је Романима црква досуђена, а матрикуле имају се сматрати као придев црквених утвари те с тога је дужна срп. страна матрикуле Романима за 15 дана под теретом оврхе издати, но српски свештеник је властан, кад год се потреба укаже из матрикула нужне изватке узимати.

Српска страна дужна је од постојеће готовине у износу од 525 ф. 37 н. половину то јест 262 ф. 68¹/₂ новч. романској страни уступити; но ова се свота не мора одмах исплатити, него су власни Романи при плаћању прве откупне рате речених 262 ф. 68¹/₂ нов. у одбитак ставити.

Активна потраживања бивше заједничке црквене општине деле се такође на два равна дела, од којих добијају Романи 771 ф. 73¹/₂ н. а Срби исто толико. — Српска страна је овлаштена, да ово потраживање инкасује, и од инкасоване своте половину романској страни изда.

IV. Вођење деобне парнице *општине Мехалске* примио сам после смрти пок. Петра Ивковића тек онда, када је иста другостепеном пресудом већ решена била — с тога дакле

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

могу гледи пехода ове парнице — само толико јавити, да је црква и школа Србима досуђена и то само с тога, што су Романи себи у току парнице нову цркву сазидали, те изјавили, да они имају своју цркву, и да им стара црква није потребна. Ова је парница по Србе у толико неповољно довршена, што су ови осуђени, да су дужни Романима неки 23.0000 фор. у име одкупа за цркву и школу исплатити. Ово је грдан терет што је на мехалско српско становништво — које једва 900 душа по највише сиротиње броји, наваљен. Мислило се да ће српски живаљ у Мехали, притиснут оваким грдним теретом, угушен бити, и да ће га нестати. Но ту се показало шта је кадра тврда воља и истрајност шта ли љубав Србинова према својој прадедовској вери. — Мехалски Срби нису клонули духом. — Задахнути и охрабрени љубављу према својој прадедовској цркви, унесе се из петиних жила, и прикупише у току од 5 година дана речену одкупну своту и исплатише Романима. Ово је доиста сваке похвале достојно, ту су показали Срби Мехалчани шта могу сложна браћа створити. Истина да су са свију страна у тој њиховој племенитој цели, да цркву своју спасу, својски подпомогнути. Његово Високопреосвештенство Господин Никанор Поповић епископ наш притекао им је својом дарежљивом руком у помоћ са 200 ф. Саборски одбор даровао им је из фонда за помешане општине 3000 фор. Темишварско-фабричка српска црквена општина притекла им је у помоћ са 200 ф. Српска темишварско-градска црквена општина позајмила им је без интереса 1500 ф. с том дозволом, да ову своту у годишњим оброцима по 150 ф. одплаћивати могу. — А у најновије доба срећа их послужила, да су добили урбарилну парницу, којом су им повраћени они 48 ланаца црквене земље, што су при негда спроведеној комасацији вестали били. Од ових морали су до душе уступити половину Романима, но ипак им је остало 24 ланца земље, што репрезентује вредност од 8000 фор. тако можемо рећи, да је мехалска српска црквена општина спашена од оне опасности, која је претила, да ће под притиском грдног терета изданути, и да сада с поуздањем може у будућност погледати и свој рад око развитка цркве и народности продужити.

V. Деобна парница општине *чаковачке*

довршена је прилично повољно по чаковачке Србе. И ако нисам ову општину непосредно бранио и заступао ипак сам на исход парнице посредно утицао тиме, што сам по жељи пок. Петра Ивковића као заступника наше хијерархије и епархије заступао чаковачке грке, који су се накнадно у парници умешали и искали да се њима једна трећина целог имања досуди. После смрти пок. Ивковића понудила је општина мени заступство, но ја то нисам могао примити, јер сам као што горе рекох грке заступао.

С тога општина по мојој препоруци опуномоћи адвоката Ђорђа Малића из Будапеште — а овај мене субституише, и тако ми се дала прилика да и у овој парници изнесем она начела, која сам у мојим од мене вођеним парницама истакао, од којих је суд само то усвојио, да је поделу имања не по броју душа него на основу паритета спровео и на два једнака дела поделио. Цркву пак ма да се Срби у мањини налазе, овима досудио. — За откуп цркве и другог неподеливог имања имају Срби Романима неки 15000 ф. да плате. И ово је до душе велики терет за наше Чаковце, но ако и они буду тако заданути чистом љубављу и пожртвовањем према својој цркви и вери као што су Мехалчани били, то ће они са лакоћом скинути све оне терете, којима су по смислу судски пресуда обложени. Они ће моћи то у толико лакше учинити, што имају значајан Рошуловићев фонд, који им све месне црквено-просветне потребе подмирује.

VI. У *Моноштору*, где имаде 295 душа Срба, а 937 душа Романа, нисмо водили са Романима парницу, него смо путем ванпарбене измире деобу спровели. Према томе морали смо се при деоби подврћи наредбама карловачке погодбе и цело имање према броју душа поделити и то с тога, што су одношаји између Срба и Романа у овој општини несносним постали. Ово је једна од оних општина, која је при установљењу романске хијерархије под јурисдикцију ове поднала. — Романи ободрени тиме што су моношторски Срби под њихову власт подпали, нису респектовали онај *modus vivendi*, који је год. 1872-ге при првом покушају измире установљен, и по коме су Срби имали права искати, да им се постави један српски свештеник, који ће сваке друге недеље литургију на славено-српском језику служити

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и остале душепечитељске дужности својим вернима на истом језику обављати, него су постављали само једног романског свештеника, који ни читати није знао славено-српски, услед чега Срби кроз пуни 20 година нису чули своје литургије. Оно мало јектенија што им Романи из милости допустише, отимали су Романи од Срба тиме, што су романска деца српску надпојавала. — Услед тога изостали су Срби из заједничке цркве и остали без душевне насладе. Кад смо при таким околностима видели, да ће и оно мало Срба што још у Моноштуру имаде, сами себи напуштени, делом се раселити, делом пак у Романи прећи, мисмо склоњени били боље ма најмршавију измиру склопити, него вођењем дуге парнице, ову општину евентуално изгубити.

Под оваким тешким околностима склопили смо ипак по Србе прилично повољну измиру у том смислу, да цело црквено-школско имање које је на 29600 ф. процењено, уступају Срби Романима а ови имају Србима у име одкупа да плате 8500 ф. у пет једнаким годишњим ратама. — Осим тога добили су Срби једну парохиску сесију у природи. Донде док Романи речену одкупну своту не исплате, имају Срби право на уживање заједничке цркве. Романи да би се Срба опростили исплате речену одкупну своту у току од једне године дана што су Срби једва дочекали, те добивеним новцем купе себи једно земљиште и саграде на томе цркву и школу и то много лепшу него што ју Романи имају.

Сада је у Моноштуру засебна српска црквено-школска општина заснована, која подпада под јурисдикцију српске хијерархије и односно темишварске епархије. Добила је свога српског свештеника и учитеља, па се је надати да ће у Моноштуру живаљ српски не само опстати, него ако Бог да и напредовати.

VII. У *Парцу* је сада деобна парница у току. Тамо смо се ставили на то становниште да Романи немају у тој општини никаква права на црквено-школско имање, које је православног порекла, јер су године 1864-те, осим три породице, сви остали Романи са свима свештеницима на унију прешли, услед чега су Романи по смислу XX зак. чл. од год. 1848. §-7 изгубили свако право на православно имање — које Србима што су православној вери верни остали, припало. Речена парница на-

лази се сада у том стадијуму, да су сведоци преслушани, те ће надам се скорим првостепену пресуду добити.

Са овим завршујем мој извештај са тим уверењем, да сам од моје стране свемогуће учинио и подузео, што се у корист Срба у помешаним општинама чинити може, а надам се да ће и славна скупштина уверење стећи, да је у овим деобним парницама по Србе прилично повољан успех постигнут, поред свега тога, што из старијег доба није се могло наћи такви исправа, којим би се искључиво право власништва за српску страну доказати могло и што у старије доба нису обележавана добра по народности него по вери, а то је ишло у прилог Романа, јер су и они православне вере били.

Молећи славну епарх. скупштину да овај мој извештај са одобрењем на знање узети изволи, остајем

С поштовањем

Др. Светозар Димитријевић.

привр. фискал еп. управе темишварске.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

О назаренима и њиховом учењу.

Пише Југ Станикић парох.

(Наставак.)

Но сад да видимо, је ли „целокупно верујуће друштво“ имало, односно има ли „свештеничку власт“, и да ли је оно могло и може ли и данас — „реда и пристојности ради“ — ту власт на другога преносити, ту власт другоме поверавати; те по томе, је ли некад Лутер могао, а може ли и данас неко од „целокупног верујућег друштва“ добити свештеничку власт? — Да не би многих речи трошили и одвише ствари дуљили, узећемо само један јеванђелски догађај, исти ћемо мало расмотрити и ствар ће бити као сунце јасна.

Кад се Христос једном бавио у Капернауму у кући некој „дођоше к њему с узетим, кога ношаше четворо. И не могући се приближити к њему од народа, открише кућу где он беше и прокопавши спустише одар, на коме узети лежаше. А Исус видевши веру њихову рече узетоме: синко! опраштају ти се греси твоји. А онде сеђаху неки од књижевника и помишљаху у срцима својима; Шта овај тако

худи на Бога? Ко може опраштати грехе осим једнога Бога? И одмах разумјевши Исус духом својим да они тако помишљају у себи рече им: што тако помишљате у срцима својима? Шта је лакше? рећи узетоме: опраштају ти се греси? или рећи: устани и узми одар свој, и ходи? Но да знате, да власт има син човечији на земљи опраштати грехе (рече узетоме). Теби говорим устани и узми одар свој и иди дома.“ (Мар. 2., 1.—11.).

Из овога јеванђелскога догађаја дознајемо, да је опраштати грехе у власти само — Бога јединога; јер на реч Христову узетоме; „синко! опраштају ти се греси твоји,“ књижевници мисле у себи: „Шта овај хули на Бога? Ко може опраштати грехе осим Бога једнога?“ Врло је важно овде то, што Христос не вели књижевницима, да су они на кривоме путу, да су у заблуди, кад мисле, да власт опраштати грехе припада јединоме Богу. На против Он то својим ћутањем и сâм признаје и истинитост књижевничких мисли потврђује. Но потврђујући истинитост и правилност књижевничких мисли, Христос им уједно коре и изобличава, што они гледају на Њега само као на са свим обична „сина човечија“, а не ће да мисле и верују, да је Он у истини нешто са свим друго, много више од „сина човечја.“ С тога им и вели: „Но да знате, да власт има син човечиј на земљи опраштати грехе,“ и тим их речима уверава, да Он, и ако „син човечиј“ ипак „има власт на земљи опраштати грехе“, а за то, што је Он „изашао од оца“, или боље „од Бога и дошао на свет.“ (Јов. 16., 27.—28.), те што је Он и отац „једно.“ (Јов. 10., 30.) Христос дакле сведочи и уверава књижевнике, да и ако је на оку и по изгледу „син човечиј,“ али је у самој ствари Божји син и Бог, и наравно да као такав — већ и по мишљењу и веровању самих књижевника — „има власт на земљи опраштати грехе.“

Власт ту „опраштања грехова“, коју је Христос — као „син човечиј“, или боље и правије као син Божји и Бог — имао, предао је Он својим апостолима Духом светим: „примите Дух свети. Којима опростите грехе, опростиће им се; и којима задржите, задржаће се.“ (Јов. 20., 22.—23.). — Дакле: апостоли су власт „опраштања и задржавања“ грехова примили од Христа, као Божја сина и Бога,

коме једино та власт припада, и који ју је једини могао дати и поверити другоме.

Између других права свештеничких једно је и то, да могу „опраштати и задржавати“ људима грехе. Па од кога су добили и добити могли ту божанску власт свештеници? — Од кога другога, до ли — од Бога.

А што кажу протестанти! Власт свештеничка, дакле и власт „опраштања и задржања“ људских грехова припада „целокупном верујућем друштву.“ Дакле је власт „опраштања и задржавања“ људских грехова — људска власт?!

На ово би се дало много што-шта надозвати; из овог протестантског учења могло би се доста што-шта извести и закључити; — но ми тога чинити нећемо. Доста нам је и то, да смо јасним речима св. писма показали и доказали, да власт „опраштања и задржавања“ грехова, које је један део власти свештеничке припада јединоме Богу, да је дакле то власт божанска, и да власт ту једини Бог може давати и поверавати другоме; међу тим протестанти тврде, да је то власт — људска, и да ју људи могу дати и уступити коме хоће. А коме ћемо више веровати: св. писму или протестантима? То бар није тешко погодити, ту не треба много мислити. —

Но могли би протестанти имати донекле и право кад тврде и уче, да свештеничка власт припада „целокупном верујућем друштву“. Жалост је само њихова то, што они и ту, где би могли имати право, — немају право; а за то, јер бркају појмове, и јер две разне ствари изједначују, у једно сливају. На име, они појам права на власт свештеничку бркају и мешају са појмом о самој власти свештеничкој: они то, што сваки члан цркве Христове може примити и имати власт свештеничку, узимају, као да дотични ту власт већ и има. Међу тим: моћи имати и у истини имати, то није једно, то су две сасвим различне ствари. — Као што је већ речено свештенство у старом завету беше везано за једно племе, Левијево; свештенство пак цркве Христове не само да није везано за једно племе некога народа, него баш ни за читав један народ; право на свештенство односно могућност примити и имати свештеничку власт у цркви Христовој припада доиста „целокупном верујућем друштву“ и односно сваком члану тога друштва. И тиме се управо разли-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кује, па и одликује новозаветно од старозаветног свештенства.

Па ипак и ово се не сме строго узети; и право на власт свештеничку не протеже се без граница; на против то право има строго одређену границу, преко које се даље ићи не сме тако да ипак не стоји и стојати не може тврдња протестантска, да власт свештеничка припада „целокупном верујућем друштву“ — Протестанти кажу, да „целокупно верујуће друштво“ не врши свештеничке власти своје, него ју поверава нарочитим за то изабраним лицима. Па може ли избор тај пасти ма на ког, односно сваког члана „верујућег друштва“? Не може добар, велики, па можда и већи део „верујућег друштва“ узет је од избора тога, нема права на избор тај. — Од лица, коме се мисли дати свештеничка власт, ишту се извесна својства: физичка, умна и морална на име лице то има бити телесно здраво, умно просвећено и морално добро. Но могу се својства та стећи и наћи на извесном лицу у потпуној мери, па да се ипак лицу томе свештеничка власт дати не може: жена не може добити свештеничке власти, па ма она телесно потпуно здрава, умно врло просвећена, а владања најбољег била, јер: „Жене ваше да ћуте у црквама; јер се њима не допусти да говоре, него да слушају, као што закон говори... јер је ружно жени да говори у цркви.“ (I. Кор. 14., 34.—35.) и опет: „Жена на миру да се учи са сваком покорношћу. Али жени не допуштам да учи.“ (I. Тим 2., 11.—12.) то каже то налаже св. писмо, односно св. апостол Павле у св. писму. А наводи апостол и узрок, за што се свештеничка власт само човеку, а никако жни, дати може: „Јер је Адам најприје саздан, па онда Јева; и Адам се не превари, а жена преваривши се постаде преступница.“ (2., 13.—14.).

Дакле: жена, односно женски род и спол изузет је из свештенства, не може му се дати свештеничка власт; а тај род и спол сачињава равну, ако не и већу половину „целокупног верујућег друштва.“ И тако излази, да не стоји протестантска тврдња, да свештеничка власт припада „целокупном верујућем друштву“, шта више ни право на власт ту не припада „целокупном верујућем друштву.“ А кад „целокупно верујуће друштво“ нема ни права на власт свештеничку, још мање може имати и саму

власт ту. — Да ли пак баш и сва друга половина „целокупног верујућег друштва“, да ли и сви људи, сав мушки род и спол има свештеничку власт — то смо већ донекле чули и видели, а чућемо и видићемо то још и боље, кад будемо претресали и претресли, разматрали и размотрили и остале протестантске приговоре.

(Наставиће се.)

Дописи.

Темишвар на Спасов Дан. Високопреосвештени г. епископ Будимски *Лукијан Богдановић* благоизволео је обрадовати и нас све Србе у Темишвару и нашега високопреосвештенога г. епископа Дијецезана, те доћи њему у походе, а нама Темишварским Србима да душу раздрага архијерејском св. литургијом. У очи Спасов Дана стигао је железницом. Високопреосвештени г. *Никанор Поповић*, наш љубљени епископ Дијецезан, изаслао је пред свога милога госта на колодвор, у сусрет и ради дочека — свога синђела и конзисторијалнога бележника г. *Евгенија Летицу* и цело овепархијско чиновништво, дочим је црквена општина Темишварека изаслала своје засебно изасланство са председником г. Јованом Ристићем на челу.

Чим је железнички влак приспео и стао, високопреосв. г. епископ *Лукијан* сишао се с кола у пратњи свога бележника г. Георгија Марјановића, који је овамо као синђел дошао, а као протосинђел ће се кући вратити. Прво је г. Летица поздравио високога госта у име нашега високопреосвештенога г. дијецезана, а за тим га је у име црквене општине поздравио њен председник г. Ристић. Кад се Њег. Високопреосвештенство на свечаном дочеку и лепом поздраву још лепше захвалио, и кад му је г. Ристић све чланове општинскога изасланства приказао, онда се високи гост кренуо у град, праћен свима онима, који беху изашли на колодвор, да га дочекају.

У двору је високога госта дочекао високопреосвештени домаћин тако својски и усрдно, да је више изгледало као да отац дочекује свог сина а не друг друга. Сви беху тронуте тако дирљивим дочеком, каквим је наш омиљени госп. Дијецезан свога милога госта предурео.

Како је већ унапред утврђено било, да Њег. Високопреосвештенство сутра дан, на дан храма овдашње саборне цркве оделужи архијерејску службу, а зарад веће свечаности св. богослу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

жења, још тога дана по подне и пред вече били су приспели Бездински архимандрит преч. госп. Исак Дошен, настојатељ Сенђураћког манастира г. Степа Николић и Чаковачки парох г. Милош Милошев.

Сазнали, да ће Њег. Високопреосвештенство г. епископ *Лукијан* уз асистенцију овдашњег и страног свештенства служити архијерејску службу у саборној цркви, дигло се цело Темишварско Српство, да види ретку свечаност и да се нажива велеленија православне архијерејске службе. Црква је била до последњег местанцета пуна побожнога света.

Архијерејску службу одслужило је Његово Високопреосвештенство г. епископ *Лукијан* уз асистенцију следеће г. г. свештеника: архимандрита Дошена, проте Станића, пароха из Чакова Милошева, настојатеља Николића, синђела Марјановића и Летице и протођакона Ђорђа Звекића. Св. богослужењу присуствовало је у своме столу и Њег. Високопреосвештенство г. дијецезан-епископ *Никанор*.

На кору је појао мешовити лик срп. певачкога друштва Темишварског.

Пред црквом на пијаци беше постављена једна компанија војника од 43. пуковније с капетаном г. Дим. Мађаровићем на челу, и осим тога беше ту и цела музичка капела исте пуковније.

По свршетку св. литургије ишло се литијом кроз град. На четири места се застајало и св. Јеванђеље читало. За литијом је ишло врло много и неправославног стета, те је изгледало као да у Темишвару 10 пута толико има Срба колико их фактично има данас.

У 1 сат по подне био је свечан обед у двору нашег високопреосвештеног г. Дијецезана у по-част високом и милом му госту Њег. Високопреосвештенству госп. епископу *Лукијану*.

Између свршеног св. богослужења и обеда ишли су многи овдашњи Срби и Српкиње Њег. Високопреосвештенству на подворење. Сви који су имали част бити примљени и приказани, беху љубазношћу, пријатељским предусретајем и спољашњом појавом од стране госп. епископа *Лукијана*, не друго — већ очарани.

На обеду је било до 25 гостију. Цео обед носио је на себи карактер правога српскога весеља. Прву здравицу напило је Њег. Високопреосвештенство госп. епископа домаћин *Његову Величанству* цару и краљу нашем. Ту здравицу

саслушали су гости стојећи, па покликнули громко „живео!“ и отпевали „многаја љета“. Другу здравицу напио је високи домаћин Његовој Светости госп. патријарху и митрополиту *Георгију Бранковићу*, којој се гости стојећи са бурно живео! одазвали и опет „многаја љета“ отпевали. Трећу здравицу наменуо је г. домаћин високоме госту као своме духовном сину и другу по достојанству. И ова здравица беше од стране гостију ускликом „живео!“ пропраћена и са „многаја љета“ зачињена. Осим тога напило је Њег. Високопреосвештенство г. домаћин здравицу протосинђелу г. Марјановићу и свима осталим гостима редом, нарочито пак г. г. официрима, који су својим учешћем у свечаности велеленију св. богослужења тако много допринели.

Њег. Високопреосвештенство г. епископ *Лукијан* одговорио је на здравицу високог домаћина и захвалио се с великом љубављу и синовњом оданашћу према своме духовном оцу, поблагодаривши му за свеколико очинско добро које му је учинио. Отпоздрав овај преосв. госп. епископа би громким „живео!“ и „живели!“ пропраћен, а лепо и право српско „многаја љета“ заврши тај тако топли и искрени израз синовљег признања и оданости високог госта према високопреосвећеном домаћину.

Тако се свршила у нас јучерашња за Темишвар и његово Српство тако лепа и топла узвишена свечаност.

Хвала нека је високопреосвештеноме г. епископу *Лукијану* и Бог га живео много, на добро наше цркве и народа!

— о —

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Конференција.) Његова Светост, св. патријарх *Георгије* благоизволео је за 8. (20.) јуни о. г. сазвати у Карловце познату конференцију, у којој ће се реферисати резултат преговора у одбору што га је конференција од 27. септембра пр. г. изаслала и који је своја саветовања држао 14. (26.) марта ове год.

(Впресв. г. епископ *Лукијан Богдановић*) богослужио је св. литургију у прошлу недељу у Великој Кикинди, где је посетио своје пријатеље на повратку своме из Темишвара.

(Из Ст. Бечеја) јављају, да ће на дан св. Духова (први и други дан) богослужити тамо св. литургију впресв. г. епископ Бачки *Герман Отавић*.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

Да се вишеоств. г. епископ што свечаније дочека, чине се у велико припреме разне. И политичка тамошња општина вотирала је неку своту у ту цел. —

(**Саборски Одбор**) сазван је у своје седнице и отпочеће их 9. (21.) јуна о. г.

(**Редовни испити**) на Карловачкој богословији отпочели су по закључку наставничкога збора, одобреног од Његове Светости преузвишенога господина патриарха *Георгија*, у смислу прописâ Испитнога Реда, 22. о. м. и трајаће до 9. идучег месеца (по старом календару) овим редом: 22. маја: пре подне: *Литургија* у IV. год. и *полемика* у III. год.; по подне: *Омилигија* у III. год. и *јеврејски језик* у I. год. — 27. маја: *Педагогија* у IV. год. и *историја срп. цркве* у III. год. — 28. маја: *црквенословенски језик* у IV. год. и *грчки језик* у II. год. — 29. маја: *појање* у IV. год. — 30. маја: *Увод у богословље* у I. год., *појање* у I. и III. и *омилигија* у III. год. — 1 јуна: *Катихетика* у IV. год. — 2. јуна: *Историја цркве* (опћа) у III. год. — 3. јуна: *стилистика* у IV. год. — 4. јуна: *Догматика* у II. год. — 5. јуна: *Црквено право* у III. год. — 8. јуна: *Пастирско богословље* у IV. год. — 9. јуна *Библијска историја* у I. години (од 23. маја па до свршетка све пре подне). Испити пре подне почињу у 8 сати а по подне у 2¹/₂ сата, и јавни су; по чланови световни морају за присуствовање на истима неходити претходно дозволу од ректора.

(**Г. Петар Милојевић**) уредник „Весника Српске Цркве“ произведен је на Марков дан ове године за протођакона.

(**Прелаз у св. Православље**). Као што јављају у Кастел. Витурiju близу Сиљета изјавило је 67 породичних главара, у уме своје и 500 својих рођака, да хоће да иступе из римокатоличке цркве а да пређу у св. Православље.

(**Седамстогодишњица**). — Српски калуђери спремају се, да свечано прославе седамстогодишњицу ман. Хилендара у Светој Гори. Они намеравају да пошљу у мес. јулу ов. год. своју депутацију у Хилендар, задужбини славних Немањина, која ће одавде отицати за Цариград, одакле ће засебним бродом допутовати до Хилендара.

(**Три монаха Светогорца**). — Из једног руског манастира из Свете Горе дошла су у Београд три монаха, да изуче овде у државној штампарији литографију, кевлогграфију и фотолитографију.

(**Предлог барона Живковића**.) Г. барон Живковић „као најетарији члан и уједно потпредседник сабора“ нашег предлаже ово:

„Да би се ми чланови садашега народно-црквенога сабора састали — рецимо — у Карловци у једну поверљиву конференцију и у тој се међусобно посаветовали и договорили: да ли, шта и на који начин би нам требало у тим нашим данашњим околностима учинити и предузети, да се наш онако на брзо одгођени сабор што пре у своје прекинуто редовно заседање опет састати и своје прекинуто саборско деловање у оквиру закона наставити узмогне; или ћемо и на даље тако оставити, нека те наше ствари иду, како иду, на било то и док нам наши православици мандати овако „ћутећи“ не утрну.“

Пошто је тај предлог, с обзиром на сазвану патријарашку конференцију, за сад беспредметан, то га овом приликом само региструјемо.

(**Литургија Ст. Мокрањца**). Литургију нашег познатог композитора Стевана Мокрањца одобрио је руски св. Синод да се може штампати и певати у свима руским црквама.

(**Леп пример**.) Руско православно свештенство својим животом и радом свагда може нама Србима послужити као пример, на који треба, да се угледамо. Особито пак његова ревност за проширењем православља треба да нам је свагда пред очима. Тако јављају руске новине, да је трудом протојереја Кручкова преко 200 расколника прешло натраг у православље, а међу њима беше стараца, који по неколико десетина година не приступише св. причешћу. Када би се наше свештенство угледало на овога ревноснога слугу божјег, убрзо би нестало назаренства у нашој цркви.

(**О Конкордату**.) „Весник Српске Цркве“ овако одговара „Katoličkom Listu“: — „Katolički List“ у своме броју 15. од ов. год. под насловом „Ко је узрок да је конкордатско питање у Србији запело“ кука, што се час пре не задовоље амбиције римских папа и његових пијонера. На то кукање одговарамо, да се апсолутно никаква потреба за то у Србији не осећа, јер у Србији ни толико нема припадника римокатоличке цркве, колико би довољан број био за једног ваљаног пароха. — Наши православни пароси имају по 3000 душа, протојереји окружни под својим надзором имају по 50 цркава и толико свештеника и око 120.000 хришћанских душа, а сваки епископ по 500 000 душа. — Кад буду римокатолици имали *бар* толики број у Србији, колики има данас у Србији један окружни прота, онда ће се радо дозволити да они имају једног епископа, и ако наши епископи имају сваки више од 500.000 душа. — Данашњем римокатоличком свештенику и

римокалицима слободна је вероисповест и немају никакве нужде у заштиту вишег ауторитета. Што се тиче духовне везе њихове са епископатом, ни то им није забрањено, па ма они исту имали и са американским католичким епископом. — А што се тиче „ко је узрок те је конкордатско питање у Србији запело,“ одговарамо: највећи су узроци римокатоличко свештенство, особито њихови Фрањевци, доминиканци, језуити итд. црни и бели калуђери, који су својим језуитским понашањем омрзли сво римокатоличко свештенство и у римокатоличком свету, а то ли код других вероисповедних припадника. — Хоћете ли доказа томе, свратите пажњу на најновију историју њихова прогонства и из најкатоличкијих држава: Шпањолске, Француске итд. а већ да не говоримо о Немачкој и другим просвећеним државама. — Нека је слава блаженој успомени митрополита Михаила, кога окривљујете за одбијање конкордата; али вас уверити можемо да сви од првог до последњег истинно православног Србина, нарочито српскога Клира, стоје чврсто на стражи противу инвазије озлоглашених папских пијонера. — А ево још једног доказа ваше грамазливости. Читајте окружницу г. митрополита Дабро-босанског под Бр. 96 од 23. јануара ов. год. о вашем поштенном раду и узроцима, који бране сваком пријатељу реда и мира, те вас напушта, а која даје јасног доказа како се увлаче католички вуци у православна хришћанска стада у Босни с намером, да се православље подрије и ослаби.

(Из Америке) стигоше не баш радосне вести. У новооснованој пољској националној цркви, о којој смо јавили у своје време, наступио је услед папистичких интрига расцеп и један део Пољака се оценио не хотећи признати Козловског за свог епископа. Срећа, што је број отступелих и сувише мален, а има изгледа, да ће се на брзо опет повратити своје законитом епископу.

(Велика несрећа). Из Земуна јављају страшну несрећу, што се догодила у претпрошли петак у Бежанији код Земуна. Тамошњи учитељ Милош Крстић водио је децу на Саву да се купају, те се четворо деце, све од 10—12 година, удавило. Грозно!

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

С. О. 3997. прев. ех 1898.

50 1—3

О Г Л А С.

Потписани као врховни управитељ стипендијске закладе пок. Јована и Марије Трандафила, становника негда новосадских,

овим се обзнањује, да ће се земља те закладе, и то у новосадском подручју лежећа салашка земља у пољани тако званој „Мртваљошу“ парц. бр. $\frac{5596 - 5597}{в.}$ на сентомашком друму у једном комаду у површини од $121 \frac{1708}{2500}$ новосадских ланаца или $190 \frac{208}{1600}$ катастр. јутара, — и салашка земља у пољанама тако званом „Беле Њиве“ и „Ривица“ парц. бр. 4781—4783, бр. 4916—4917. и бр. 4952. са обадве стране старо-керског друма у једном комаду у површини од $137 \frac{52}{2500}$ новосадских ланаца или $214 \frac{152}{1600}$ катастр. јутара заједно са господарским здањима и то свака за себе дана 14. (26.) јуна 1898. у 3 сата по подне у писарници срп. прав. епархијске конзисторије (епископски двор) у Новом Саду путем усмене дражбе под закуп издати и то на време од 1. новембра 1898. до 30. септембра 1901.

Услови закупа и ситуација план земље могу се у поменутој писарници епарх. конзисторије увидети.

Ко у дражби учествовати жели, дужан је пре почетка дражбе 350 фор. а. вр. у име шишманлука у руке изасланика потписаног закладног управитеља положити.

У Карловцима 19. (31.) маја 1898.

Георгије

патријарх.

НАТЕЧАЈ. 51 1—3

На основу наредбе високославне кр. хрв. даљ. зем. владе одјела за унутрашње послове од 24. јула 1896. бр. 28.408. и на темељу шумског закона од 26. марта 1894. те и на основу једногласног закључка са збора манастирски настојатеља, Архидијецезе Карловачке, одржаног 7. (19.) маја о. г. у манастиру Јазку овим се расписује натјечај ради саставе шумског господарствене основе и то за манастире:

Беочин	од 1.400 кат. јутара.
Раковац	„ 1.200 „ „
Јазак	„ 1.200 „ „
Врдник-Раваница	„ 1.200 „ „
Бешеново	„ 700 „ „
Гргетег	„ 500 „ „
Шишатовац	„ 500 „ „

Привина Глава	”	400	”	”
В. Ремета	”	150	”	”
Фенек	”	70	”	”
Крушедол	”	60	”	”
М. Ремета	”	60	”	”

Компетовати могу шумско-господарствени вештаци који су законом оспособљени. Понуде ваља слати најдаље до 15. (27.) јунија о. г. на Високопречасног господина архимандрита Илариона Руварца у манастир Гргетег роџа Iregh (Srem). Касније понуде неће се узимати у обзир.

Са збора манастиреки настојатеља држаног у манастиру *Јазку* 7. (19) маја 1898.

Јеромонах - управитељ

Архимандрит

Сергије Попић

Иларион Руварца

перовођа.

председник збора.

С Т Е Ч А Ј. 48 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место основне срп. прав. школе у Шиклушу (Барања)

Плата учитељева редовна	300	фор
За пофторну школу	60	”
За перовођство	40	”

Свега 400 фор.

З хвата дрва, стан 1 соба, кујна, комора, дрварница, таван, и у порти комадић баште, учитељу спада у дужност у цркви појати и све перовођеке дужности обављати.

Рок стечају траје до 1. августа 1898. год. Из закључка седнице срп. прав. школског одбора од 10. маја 1898. год. у Шиклушу.

Паја Ксић

Јован Пандуровић

перовођа

председник.

Бивши наш учитељ учио је у шегртској и газдинској школи за које је од вароши 130 фор. добијао.

М. Х. бр. 64. ex 1898.

49 1—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Потписана управа издаваће манастиреку земљу названу „грофово поље,“ што лежи на атару општине Мало-Радиначке, а састоји се из 177 105/1600 катастралних јутара путем јавне дражбе под закуп на три године дана, т. ј. од 1. јануара 1899. до 31. децембра 1901. године по старом календару.

Дражба ће се обавити у недељу 14. (26.) јуна о. г. у 2 сахата по подне у манастиру Хопову, где ће се тога дана примати понуде и у име пишманлука сваки ће лицитант имати положити манастирекој управи 10% од исклучне цене.

За ближе увете дознаје се код манастирске управе.

У манастиру Хопову 17. (29.) маја 1898.

Управа манастира Хоцова.

С Т Е Ч А Ј 47 2—3

На упражњено учитељско место у Мехали ($\frac{1}{4}$ сата хода од Теминшвара) овим се расписује стечај.

Плата је 500 фор., за писаћи прибор 10 фор., за школку послугу 24 фор., за повторну школу 40 фор., 6 хвата дрва, од којих су 2 хвата за школу, 4 ланца земље и башта ван села, на које учитељ порез и све општинске трошкове плаћа; Од великог погребца, где буде позван 1 фор., од малог 50 нов., слободан стан у школском здању, од 3 собе и кухиње, подрума и шупе.

Изабраном учитељу у дужност спада све по закону прописане предмете предавати, децу црквеном појању поучавати, при сваком богослужењу, као и у време св. поста при пређеосвећеној литургији и часовима певницу држати. Уз ту плату дужан је при свакој одборској и скупштинској седници као и у школском одбору перо водити, и црквене рачуне концем године састављати.

Компетовати могу само оспособљени учитељ, и који су и из мађарског језика испит положили. Молитељи нека се обрате са инструјисаним молбеницама на председништво. Рок стечаја траје од првог уврштења шест недеља. Лична пријава појање у цркви, као и знање ноталног појања важи као препорука.

Из одборске седнице српске правосл. школске општине држане у Мехали 26. априла (8. маја 1898.

Владимир Вулишић с. р. Сава Игнија с. р.

прив. перовођа.

шк. председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 44 3—3

Срп. прав. цркв. општина Ашањска закључком својим од 1. марта 1898. те одобрењем сл. арх. адм. одбора у Карловци од 14. (26.) априла т. г. АО 292./174. расписује овим дражбу на мањак ради оправке православне цркве с поља и изнутра.

Сва радња по прорач. трошковнику са материјалом: зидарски и лимарски износи 1310 фор. авр.

Сваки дражбеник дужан је пре дражбе положити 10% вадјума црквеној општини.

Цркв. општина задржава себи право повећења према подузимачу; а дражба ће се одржати на дан „Цар Константин и Јелене“ т. ј. 21. маја (2. јуна) т. г. у школској дворани у 10 сахата пре подне. Предрачуни и услови за оправку могу се до одређене дражбе код подписаног прегледати.

У Ашањи 26. априла 1898.

Ј. Маринковић

парох председ.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона**, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

Велика златна ме-
даља у Букурешту
1894.

Почасна диплома у Букурешту

Велика сребрна ме-
даља у Темишвару
1891.

Е. СПАНГ-ИВАНЧИЋ

ДИПЛОМИРАНИ ПОЗЛАТАР ХРАМОВА СРПСКОГ ПРАВОСЛ. ОБРЕДА

У СВОЈОЈ КУЋИ У ТЕМИШВАРУ — ФАБРИКА.

Препоручује се да прави и позлађује у храмовима иконостасе, престоле, рипиде, чпраке, Христове гробове, табернакуле, кретоуе по торњевима и т. д. Сви се послови извађају врло укусно и најсолидније уз гаранцију, а уз то врло јефтино и строго у духу православног. Налазим се за сад у М. Чанаду, те стојим увек на расположењу са претходним прорачуном (Kostenvoranschlag).

2-3

Са поштовањем **Е. Спанг-Иванчић**, дипломирани украситељ храмова.

Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији и остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 6 новч. од једног редр ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА